

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
 Юрій КОТЛЯР
« ____ » _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ПРАВО МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Завідувач кафедри розробника

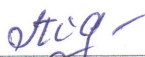
Завідувач кафедри спеціальності

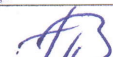
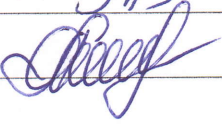
Гарант освітньої програми

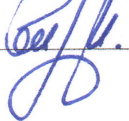
Декан ФПН

В.о. директора НН ІПО

Начальник НМВ

Інна ПІДБЕРЕЗНИХ

Ірина МІРОНОВА

Олександр ШЕВЧУК

Ірина ГАБРО

Анастасія ХМЕЛЬ

Катерина ЗУБ

Сергій ШКІРЧАК

Миколаїв – 2024 рік

ВСТУП

Вивчення вибіркового освітнього компоненту «Право міжнародної та національної безпеки» впроваджено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Враховуючи наростаючі конфлікти у світі, гібридні війни та терористичні акти, національна безпека спрямована на захист інтересів не лише однієї особи, а й усього суспільства та держави від різного роду загроз зовнішнього та внутрішнього характеру. Нове покоління фахівців, які володіють належними компетентностями, вміють системно та інноваційно мислити, спроможні вирішувати складні прикладні проблеми в галузі управління національною безпекою в умовах динамічних змін та сучасних викликів, повинні не лише усувати різного плану загрози, а й прогнозувати можливі дії окремих людей, угруповань, організації чи країн, які можуть нанести шкоду для життя та здоров'я громадян своєї країни.

Курс призначений для здобувачів/майбутніх практиків, які цікавляться питаннями національної та міжнародної безпеки, військової стратегії, зовнішньої політики та прийняття рішень. Він зосереджений на основних положеннях оборонної стратегії України, загрозах і можливостях, з якими сьогодні стикається держава, структурах і процесах прийняття рішень щодо національної безпеки та оборони України, включаючи їх сильні та слабкі сторони, а також ролі мирного процесу в стратегічному мисленні України щодо національної безпеки.

В межах курсу підготовка фахівця здійснюється шляхом надання знань, вироблення вмінь та формування практичних навичок необхідних для забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм. Здобувачі вищої освіти грають роль реальних українських осіб, які приймають рішення, і борються з основними проблемами, з якими вони стикаються сьогодні, рекомендуючи практичні дії для їх вирішення. Це обумовлює важливе значення вивчення дисципліни «Право міжнародної та національної безпеки».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стан безпекового середовища, міжнародна та національна безпека, її складові, засоби державного управління у сфері безпеки та оборони України.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування освітнього компоненту	Право міжнародної та національної безпеки	
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	«Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)»	
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	вибіркова	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2024-2025 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	3	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредитів / 90 години	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма

– лекції	15 годин	
– семінарські заняття	15 години	
– годин самостійної роботи здобувачів	60 годин	
Відсоток аудиторного навантаження	33%	
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення освітнього компоненту

2.1. Місце освітнього компоненту в освітній програмі

Програма дисципліни «Право міжнародної та національної безпеки» відповідає вимогам освітньої програми щодо системи знань, вмінь та рівня їхньої сформованості, що має забезпечити набуття здобувачем вищої освіти особистісно-професійних якостей.

Контроль за роботою здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом складання заліку. Оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до шкали оцінювання.

Мета вивчення освітнього компоненту ґрунтується на підготовці фахівця, здатного розв'язувати задачі дослідницького та інноваційного характеру у галузі права міжнародної та національної безпеки і оборони, виявляти та протидіяти загрозам міжнародній та національній безпеці України (за окремими сферами забезпечення та видами діяльності).

Основними **завданнями** вивчення освітнього компоненту «Право міжнародної та національної безпеки» є:

- сформувати у здобувачів вищої освіти комплексне уявлення про систему та структуру міжнародної та національної безпеки і оборони, правове забезпечення сил безпеки та оборони;

- виробити навички збирання, аналізу та систематизації інформації, отриманої з різноманітних джерел;

- освоїти методологію постановки та дослідження проблем забезпечення безпеки на різних рівнях (особистість - громадянське суспільство - держава);

- дати здобувачам знання про ключові напрями зовнішньої та внутрішньої політики провідних зарубіжних держав у сфері забезпечення безпеки та оборони, особливостей їх дипломатії та взаємовідносин з Україною.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 14. Здатність до міждисциплінарної взаємодії, налагодження та здійснення комунікаційної діяльності із зовнішнім середовищем, спілкування з експертами з інших галузей.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК 17. Розуміння основ національної безпеки України, особливостей і тенденцій розвитку регіональних систем колективної безпеки.

2.2. Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньої програми, здобувачі вищої освіти у результаті вивчення освітнього компоненту повинні **знати**:

- теоретичні засади, основні категорії та етапи розвитку теорії міжнародної та національної безпеки і оборони;
- новітні наукові та практичні досягнення у сфері міжнародної та національної безпеки і оборони;
- аспекти складових елементів міжнародної та національної безпеки і оборони;
- систему суб'єктів міжнародної та національної безпеки і оборони;
- види правопорушень та злочинів, які загрожують міжнародній та національній безпеці;
- систему міжнародного та європейського законодавства, що регулює сектор безпеки і оборони.

Групові заняття та самостійна робота повинні сформувати **уміння**:

- відтворювати понятійно-категоріальний апарат загальної теорії міжнародної та національної безпеки щодо структури сектору безпеки, об'єктів, суб'єктів та принципів забезпечення міжнародної та національної безпеки;
- аналізувати основні напрями забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони в державі, включаючи правові основи забезпечення міжнародної та національної безпеки, рівні та види міжнародної та національної безпеки, методи забезпечення, управління безпекою особистості, суспільства та держави
- формулювати та аналізувати основні напрями політики забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони, включаючи основні пріоритети національних інтересів в державі, загрози міжнародній та національній безпеці та їх класифікацію за сферами людської діяльності, основи забезпечення національної безпеки в основних сферах життєдіяльності;
- характеризувати систему забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони, включаючи повноваження і функції суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони, контроль за здійсненням заходів забезпечення безпеки, основні завдання суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони, а також недержавній системі забезпечення безпеки;
- оцінювати стан безпеки особистості, суспільства та держави за окремими сферами забезпечення і видами діяльності на основі положень теорії безпеки окремих сфер забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони та видів діяльності;
- розробляти основні положення методів та заходів забезпечення безпеки держави у різноманітних сферах життєдіяльності;
- здійснювати пошук нормативно-правової бази за допомогою ресурсу <https://zakon.rada.gov.ua>;

- узагальнювати отримані результати, обробки та аналізу інформації з різних джерел, оформлення та презентування результатів наукової діяльності;
- застосовувати знання державної та іноземних мов, інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерної техніки.

Відповідно до освітньої програми очікувані **результати навчання** включають:

РН 02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів

РН 07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси

РН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

РН 11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

РН 15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН 16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

3. Програма освітнього компоненту

3.1. Денна форма навчання

№	Теми	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1	Тема 1. Загальна характеристика та суть права міжнародної та національної безпеки	2	2	8
2	Тема 2. Джерела та принципи права міжнародної та національної безпеки	2	2	8
3	Тема 3. Типи систем міжнародної безпеки	2	2	7
4	Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони	2	2	7
5	Тема 5. Управління сектором безпеки і оборони	2	2	7
6	Тема 6. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення сектору безпеки і оборони	2	2	7
7	Тема 7. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та обмеження озброєнь	1	1	8
8	Тема 8. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері безпеки і оборони	2	2	8
	Всього за курсом	15	15	60

4. Зміст освітнього компоненту

Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Загальна характеристика та суть права міжнародної та національної безпеки 1. Вступ до курсу. Сутність та зміст права міжнародної та національної безпеки. 2. Поняття та категорії міжнародної та національної безпеки. 3. Складові елементи міжнародної та національної безпеки, їх характеристика. 4. Захист прав і свобод людини і громадянина у сфері національної безпеки.
2	Тема 2. Джерела та принципи права міжнародної та національної безпеки. Основні принципи та засоби забезпечення національної безпеки. 1. Роль Статуту ООН як головного правового акту щодо забезпечення джерел права міжнародної безпеки. 2. Універсальні договори, направлені на підтримання миру та загальносвітового правопорядку. 3. Регіональні угоди в Європі, зії, фриці, направлені на підтримання миру і світового правопорядку та мінімізації наслідків військових конфліктів на цих континентах. 4. Двосторонні угоди між країнами щодо підтримання миру та безпеки. 5. Заяви та декларації про мир та безпеку у світі, їх роль для права міжнародної безпеки та міжнародного права взагалі. 6. Принципи права міжнародної та національної безпеки. 7. Спеціальні принципи міжнародної безпеки, їх нормативний характер. Принцип неподільності міжнародної безпеки, принцип не нанесення шкоди безпеці держав.
3	Тема 3. Типи систем міжнародної безпеки 1. Класифікація систем міжнародної безпеки. 2. Системи індивідуальної безпеки. 3. Поняття та види системи колективної безпеки. 4. Регіональна міжнародна безпека.
4	Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони 1. Поняття та зміст системи забезпечення міжнародної та національної безпеки. 2. Контроль, що здійснюється Президентом України. 3. Контроль, що здійснюється Кабінетом Міністрів України. 4. Контроль Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. 5. Судовий контроль. 6. Громадський контроль.
5	Тема 5. Управління сектором безпеки і оборони 1. Склад сектору безпеки і оборони. Керівництво у сферах міжнародної та національної безпеки і оборони. Основні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Координація у сферах національної безпеки і оборони. 2. Рада національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою. 3. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою. 4. Компетенція Збройних Сил України в управлінні національною безпекою. 5. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою. 6. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою. 7. Розвідувальні органи України у забезпеченні національної безпеки.

	8. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою. 9. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. 10. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику.
6	Тема 6. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення сектору безпеки і оборони 1. Мета, принципи і види планування у сферах національної безпеки і оборони. 2. Стратегія національної безпеки України. 3. Стратегія воєнної безпеки України. 4. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України. 5. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України. 6. Стратегія кібербезпеки України. 7. Національна розвідувальна програма. 8. Державні програми у сферах національної безпеки і оборони. Державне оборонне замовлення. Фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони.
7	Тема 7. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та обмеження озброєнь 1. Поняття роззброєння. 2. Міжнародно-правова основа роззброєння. 3. Програми роззброєння. 4. Міжнародно-правовий режим нерозповсюдження ядерної зброї.
8	Тема 8. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері безпеки і оборони 1. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види. 2. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про національну безпеку України. 3. Застосування заходів попередження та адміністративного примусу як інструментів публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.

4.2. План семінарських занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Загальна характеристика та суть права міжнародної та національної безпеки ✓ Питання для обговорення: 1. Сутність та зміст права міжнародної та національної безпеки. 2. Складові елементи міжнародної та національної безпеки, їх характеристика. 3. Види військових загроз міжнародній та національній безпеці. 4. Поняття та зміст національних цінностей, національних інтересів та національних цілей. ✓ Практичні завдання: 1. На прикладі одного із існуючих у світі конфліктів міжнародного чи неміжнародного характеру визначити, який вид загрози лежить в основі конфлікту та аргументувати свою позицію. Надати власне бачення, яким чином впливає конфлікт на міжнародну чи регіональну безпеку. 2. Охарактеризувати некеровану міграцію як загрозу міжнародній чи національній безпеці. Навести приклад. 3. Охарактеризувати стихійні лиха та катастрофи з точки зору загрози міжнародній чи національній безпеці. Навести приклад. 4. Охарактеризувати епідемії, пандемії з точки зору загрози міжнародній чи національній безпеці. Навести приклади. 5. Охарактеризувати продовольчу проблему з точки зору загрози міжнародній чи

	національній безпеці. Навести приклади. 6. Охарактеризувати енергетику та ресурси з точки зору загрози міжнародній чи національній безпеці. Навести приклади. ✓ Опрацюйте визначення: воєнний конфлікт, воєнна безпека, громадська безпека і порядок, державна безпека, збройний конфлікт, національна безпека України, національні інтереси України, Конституція України, загрози національній безпеці України. ✓ Робота з нормативно-правовими актами: Конституція України. Про національну безпеку України. Закон України №2469-VIII від 21.06.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355
2	Тема 2. Джерела та принципи права міжнародної та національної безпеки. Основні принципи та засоби забезпечення національної безпеки. 1. Нормативно-правова основа формування і функціонування системи забезпечення національної безпеки України. 2. Роль Статуту ООН як головного правового акту щодо забезпечення джерел права міжнародної безпеки. Поведінка ООН в міжнародних конфліктах. Ефективність діяльності ООН в сьогоденні. 3. Вплив російсько-української війни на міжнародні договори. 4. Визначте функції та юридичну природу основних принципів міжнародного права. 5. Розкрийте зміст принципу суверенної рівності держав. 6. Розкрийте зміст принципу невтручання у внутрішні справи. 7. Розкрийте зміст принципу рівноправ'я та самовизначення народів. 8. Розкрийте зміст принципу незастосування сили або погрози силою. 9. Назвіть дії, що належать до актів агресії. 10. Викладіть основні положення принципу мирного вирішення міжнародних спорів. 11. Назвіть засоби мирного врегулювання міжнародних спорів. 12. Розкрийте зміст принципу непорушності кордонів. 13. Розкрийте зміст принципу територіальної цілісності. 14. Визначте роль принципу поваги до прав людини й основних свобод у сучасних умовах розвитку міжнародних відносин. 15. Розкрийте зміст принципу співробітництва. 16. Розкрийте зміст принципу добросовісного виконання зобов'язань за міжнародним правом. Опрацюйте визначення: джерела (форми) міжнародного права, принципи міжнародного права, переговори, консультації сторін, обстеження, посередництво, примирення, судовий розгляд, міжнародний арбітраж, добрі послуги. Практичне завдання: Задача. Збройні сили держави А. вторглися на територію держави Б. При завданні бомбових ударів по об'єктах держави Б. використовувались авіабази держави В. Вони надані на прохання держави А. Держава Б. кваліфікувала дії держави А. і В. як здійснення агресії і звернулася до Рада Безпеки ООН з проханням застосувати санкції до цих держав. Держава В. заявила, що порушення питання про санкції стосовно неї неправомірне, оскільки її збройні сили у воєнних операціях проти держави Б. участі не брали. Чи порушуються діями держав А. і В. основні принципи міжнародного права? Яким чином участь ООН впливає на правомірність збройного колективного придушення агресії? Робота з нормативно-правовими актами: Дайте загальну характеристику міжнародним документам (один документ на вибір здобувача освіти). Визначте, які принципи права міжнародної безпеки висвітлює документ, розкрийте їх зміст:

Перелік міжнародних документів:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 р.
2. Статут Ліги Націй 1919 р.
3. Версальський мирний договір від 28 червня 1919 р.
4. Декларація про заборону застосування розривних і запалювальних куль, Санкт-Петербург, 29 листопада 1868 р.
5. Гаазька конвенція () про мирне розв'язання міжнародних зіткнень, 29 липня 1899 р.
6. Гаазька конвенція (II) про закони і звичаї сухопутної війни, 29 липня 1899 р.
7. Заключний акт Міжнародної мирної конференції. Гаага, 29 липня 1899 р.
8. Декларація про незастосування куль, що легко розвертаються або сплющуються (кулі "дум-дум"). Гаага, 29 липня 1899 р. 21
9. Декларація про незастосування снарядів, маючих єдиним призначенням розповсюджувати задушливі чи шкідливі гази. Гаага, 29 липня 1899 р.
10. Гаазька конвенція () про мирне розв'язання міжнародних зіткнень, 18 жовтня 1907 р.
11. Гаазька конвенція (IV) про закони та звичаї сухопутної війни. Додаток: Положення про закони та звичаї сухопутної війни, 18 жовтня 1907 р.
12. Гаазька конвенція (V) про права та обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни, 18 жовтня 1907 р.
13. Гаазька конвенція (VIII) про встановлення підводних мін, що автоматично підриваються від дотику, 18 жовтня 1907 р.
14. Гаазька конвенція (XIII) про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни, 18 жовтня 1907 р.
15. Заключний акт Другої міжнародної мирної конференції. Гаага, 18 жовтня 1907 р.
16. Декларація про заборону метання снарядів и вибухових речовин з повітряних куль. Гаага, 1907 р.
17. Договір про використання підводних човнів і шкідливих газів під час війни. ашингтон, 6 лютого 1922 р.
18. Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних та інших подібних газів і бактеріологічних засобів. Женева, 17 червня 1925 р.
- 19.
20. Договір про відмову від війни як засобу національної політики (Пакт Бріана Келлога). ашингтон, 1928 р.
21. Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів 1928 р.
22. Договір про обмеження та скорочення морських озброєнь, Лондон, 22 квітня 1930 р.
23. Женевська конвенція () про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 12 серпня 1949 р.
24. Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі, 12 серпня 1949 р.
25. Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими, 12 серпня 1949 р.
26. Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни, 12 серпня 1949 р.
27. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Женева, 8 червня 1977 р.
28. Додаток 1 до Додаткового протоколу . Правила, що стосуються розпізнавання. Женева, 8 червня 1977 р.
29. Додаток 2 до Додаткового протоколу . Посвідчення журналіста, що перебуває у небезпечній командировці. Женева, 8 червня 1977 р.
30. Додатковий протокол II до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру. Женева, 8

червня 1977 р. 22

31. Додатковий протокол III до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується прийняття додаткової розпізнавальної емблеми. Женева, 8 грудня 2005 р.
32. Лондонська конвенція про визначення агресії 1933 р.
33. Міжамериканський договір про ненапад і узгоджувальну процедуру 1933 р.
34. Статут СНД від 1993 р.
35. Пакт Ліги арабських держав 1945 р.
36. Статут Міжнародного Суду ООН 1945 р.
37. Статут Організації американських держав 1948 р.
38. Американський договір про мирне врегулювання (Боготський пакт) 1948 р.
39. Північноатлантичний пакт 1949 р.
40. Брюссельська конвенція про відповідальність операторів ядерних суден 1963 р.
41. Статут Міжнародного агентства з атомної енергії 1956 р.
42. Договір про Антарктику 1959 г.
43. Паризька конвенція про відповідальність перед третьою стороною у сфері ядерної енергії 1960 р.
44. Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі й під водою 1963 р.
45. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 р.
46. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН, 1970 р.
47. Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення 1971 р.
48. Резолюція XXIX сесії ГА ООН - визначення агресії від 14.12.74 р.
49. Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 р.
50. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, 10 грудня 1976 г.
51. Заключний акт Конференції ООН про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибірккову дію. Женева, 10 жовтня 1980 р.
52. Протокол про заборону або обмеження застосування запалювальної зброї до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибірккову дію, (Протокол III). Женева, 10 жовтня 1980 р.
53. Протокол про осколки, які не піддаються виявленню до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибірккову дію, (Протокол). Женева, 10 жовтня 1980 р.
54. Декларація про запобігання й усунення спорів і ситуацій, що можуть загрожувати міжнародному миру і безпеці, та про роль ООН у цій сфері : Резолюція 43/51 від 5 грудня 1988 р.
55. Підсумковий документ Віденської зустрічі держав-учасниць Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1989 р.
56. Принципи врегулювання спорів і положення процедури НБСЄ з мирного врегулювання спорів. Валлетта, 8 лютого 1991 р.
57. Результати наради НБСЄ з мирного врегулювання спорів 1992 р.
58. Празький документ про подальший розвиток інститутів і структур НБСЄ 1992 р.
59. Договір між СРСР і США про обмеження систем протиракетної оборони 1972 р. (Договір про ПРО).
60. Угода між урядом СРСР і урядом США про запобігання інцидентам у відкритому морі й повітряному просторі над ним 1972 р.
61. Тимчасова Угода між СРСР і США про деякі заходи в області обмеження

	стратегічних наступальних озброєнь 1972 р. (ОС-1). 62. Угода СРСР і США про запобігання ядерній війні 1973 р. 63. Договір між СРСР і США про обмеження підземних випробувань ядерної зброї 1974 р. 64. Договір про обмеження стратегічних наступальних озброєнь між СРСР і США 1979 р. (ОС -2). 65. Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу 1980 р. 66. Договір про без'ядерну зону у південній частині Тихого океану 1985 р. 67. Договір між СРСР і США про ліквідацію їхніх ракет середньої дальності й меншої дальності 1987 р. 68. Угода СРСР і США про запобігання небезпечній військовій діяльності 1989 р. 69. Договір СРСР і США про скорочення й обмеження стратегічних наступальних озброєнь 1991 р. (СН -1). 70. Договір СРСР і США про скорочення й обмеження стратегічних наступальних озброєнь 1991 р. (СН -1). 71. Договір про подальше скорочення й обмеження стратегічних наступальних озброєнь 1993 р. (СН -2). 72. Договір про подальше скорочення й обмеження стратегічних наступальних озброєнь 1993 р. (СН -2). 73. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, 13 січня 1993 р. 74. Конвенція Ради Європи про цивільну відповідальність за збиток, заподіяний у результаті небезпечної для навколишнього природного середовища діяльності, 1993 р. 75. Протокол про засліплюючу лазерну зброю (Протокол IV) до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, Нью-Йорк, 13 жовтня 1995 р. 76. Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань 1996 р. 77. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 р, (Протокол II з поправками, внесеними 3 травня 1996 р.), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних пошкоджень або мають невибіркову дію, 10 жовтня 1980 р. 78. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення, 18 вересня 1997 р. 79. Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом 1997 р. 80. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 р. 81. Міжнародний кодекс поведінки по запобіганню розповсюдження балістичних ракет 2002 г. 82. Договір між США та Російською Федерацією про скорочення стратегічних наступальних потенціалів 2002 р. 83. Протокол про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатись такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, (Протокол V), 28 листопада 2003 р. 84. Лісабонська декларація по моделі загальної і всеосяжної безпеки для Європи XX століття.
3	Тема 3. Типи систем міжнародної безпеки 1.Класифікація систем міжнародної безпеки. 2.Системи індивідуальної безпеки. 3.Поняття та види системи колективної безпеки.

	4. Регіональна міжнародна безпека.							
4	Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони ✓ Питання для обговорення: 1. Поняття та зміст системи забезпечення міжнародної та національної безпеки. 2. Контроль, що здійснюється Президентом України. 3. Контроль, що здійснюється Кабінетом Міністрів України. 4. Контроль Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. 5. Судовий контроль. 6. Громадський контроль. ✓ Опрацюйте визначення: демократичний цивільний контроль, оборонний огляд. ✓ Практичне завдання: Вивчіть інформацію, розміщену на офіційних сайтах органів державної влади України та заповніть таблицю: <table><tr><th>Органи державної влади</th><th>Основні повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України</th></tr><tr><td>Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua</td><td rowspan="3"></td></tr><tr><td>Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua</td></tr><tr><td>Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/</td></tr></table>		Органи державної влади	Основні повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України	Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua		Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua	Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/
Органи державної влади	Основні повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та оборони України							
Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: http://www.president.gov.ua								
Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua								
Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/								
5	Тема 5. Управління сектором безпеки і оборони ✓ Питання для обговорення: 1. Склад сектору безпеки і оборони. Керівництво у сферах міжнародної та національної безпеки і оборони. Основні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Координація у сферах національної безпеки і оборони. 2. Рада національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою. 3. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою. 4. Компетенція Збройних Сил України в управлінні національною безпекою. 5. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою. 6. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою 7. Розвідувальні органи України у забезпеченні національної безпеки. 8. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою. 9. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. 10. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику. ✓ Опрацюйте визначення: комплексний огляд сектору безпеки і оборони, сектор безпеки і оборони, сили безпеки, сили оборони. ✓ Завдання для самоконтролю: Ознайомтеся з інформацією, розміщеною на офіційному сайті Ради національної безпеки і оборони України - https://www.rnbo.gov.ua/?fbclid=IwAR1BY4lpHoaFicszA77J1gmnticuZwy4R01dbvXG9nSRArNpsb5ZoX3eTHQ На основі узагальнення та аналізу вивченої інформації підготуйте кейс про основні							

	напрямки діяльності Ради національної безпеки і оборони України. Охарактеризуйте роль РНБОУ у забезпеченні національної безпеки та оборони України. ✓ Робота з документом: Опрацюйте Указ Президента України № 685/2021 від 28.12.2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text На основі отриманих знань сформулюйте визначення основних понять: - національні інтереси України в інформаційній сфері - загрози інформаційній безпеці України - інформаційна безпека України - забезпечення інформаційної безпеки - сили забезпечення інформаційної безпеки - засоби забезпечення інформаційної безпеки - система забезпечення інформаційної безпеки.
6	Тема 6. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення національної безпеки ✓ Питання для обговорення: 1. Мета, принципи і види планування у сферах міжнародної та національної безпеки і оборони. 2. Стратегія національної безпеки України. 3. Стратегія воєнної безпеки України. 4. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України. 5. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України. 6. Стратегія кібербезпеки України. 7. Національна розвідувальна програма. 8. Державні програми у сферах національної безпеки і оборони. Державне оборонне замовлення. Фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони. ✓ Опрацюйте визначення: оборонне планування, оборонно-промисловий комплекс України, огляд оборонно-промислового комплексу України, планування у сфері національної безпеки, Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія кібербезпеки України, Стратегічний оборонний бюлетень України, Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України. ✓ Розробіть модель кейсу: Оцінити актуальність наявної стратегії національної безпеки та оборони України та запропонувати рекомендації щодо її актуалізації та підвищення ефективності.
7	Тема 7. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та обмеження озброєнь 1. Поняття роззброєння. 2. Міжнародно-правова основа роззброєння. 3. Програми роззброєння. 4. Міжнародно-правовий режим нерозповсюдження ядерної зброї.
8	Тема 8. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері безпеки і оборони ✓ Питання для обговорення: 1. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види. 2. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про національну безпеку України. 3. Застосування заходів попередження та адміністративного примусу як інструментів публічного адміністрування забезпечення національної безпеки. Питання для самоконтролю: 1. Поняття злочинів проти основ національної безпеки України

	2. Види злочинів проти національної безпеки України. 3. Державна зрада. Відмінність від шпигунства. 4. Посягання на державного чи громадського діяча. 5. Диверсія. 6. Колабораціонізм – основа національної безпеки.
--	--

5. Завдання для самостійної роботи

	Теми	Денна форма
1	Тема 1. Загальна характеристика та суть права міжнародної та національної безпеки	8
2	Тема 2. Джерела та принципи права міжнародної та національної безпеки	8
3	Тема 3. Типи систем міжнародної безпеки	7
4	Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони	7
5	Тема 5. Управління сектором безпеки і оборони	7
6	Тема 6. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення сектору безпеки і оборони	7
7	Тема 7. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та обмеження озброєнь	8
8	Тема 8. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері безпеки і оборони	8
	Всього за курсом	60

Розробка науково-дослідницького завдання (проєкту)

Під час вивчення освітнього компоненту здобувачі вищої освіти виконують (розробляють) групове (2-3 особи) або індивідуально (1 здобувач) науково-дослідницьке завдання (проєкт), що є видом позааудиторної самостійної роботи здобувачів, використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни та є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни. Виконання групового проєкту сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань, отриманих здобувачами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни.

Здобувачам вищої освіти пропонується розробити для прем'єр-міністра проєкт програмного документу, наприклад:

1. Стратегія національної безпеки України: модель майбутнього.
2. Стратегія воєнної безпеки України: модель майбутнього.
3. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України: модель майбутнього.
4. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України: модель майбутнього.
5. Стратегія кібербезпеки України: модель майбутнього.
6. Стратегія зовнішньополітичної діяльності: модель майбутнього.
7. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України: модель майбутнього.
8. Стратегія економічної безпеки України: модель майбутнього.
9. Стратегія морської безпеки України: модель майбутнього.
10. «Стратегічний Компас»: модель майбутнього.
11. Власна тема (за попереднім узгодженням з викладачем).

Захист студентських робіт відбувається у формі «Брифінгу».

У ролі високопоставленої особи, яка приймає рішення (міністра закордонних справ або міністра оборони, Секретаря Ради *національної безпеки* України, *начальника* Генерального штабу Збройних Сил України), здобувачі вищої освіти розробляють аналітичний документ для прем'єр-міністра, пропонуючи продуману політику у важливих сферах стратегії національної безпеки України (зовнішньої чи оборонної). Ці питання включають: загрози Україні, американсько-українські відносини, мирний процес і передбачуваний ядерний потенціал України, Формула миру тощо. Документ має бути орієнтований на поточний або майбутній період - як вирішити проблему в її поточному стані або як ви очікуєте, що вона буде розвиватися. Документ має надати читачеві зрозумілість формулювання проблеми, яку ви розглядаєте, і ваші принципові судження.

Політичний документ включатиме:

- причини, пропозиції аналітичного документа, чому виникла така потреба, у чому полягає проблема;
- короткий цілеспрямований історичний огляд проблеми;
- інтереси України в цьому питанні, загрози, можливості, відповідні політичні міркування (здійсненність);
- основні гравці на європейському просторі, міжнародні та внутрішні гравці, чий інтереси необхідно враховувати;
- пропозиція щодо реалістичної загальної стратегії вирішення проблеми, суть документу;
- чітко сформульовані, дієві та пріоритетні цілі політики, враховуючи стратегічні, політичні та особисті обмеження лідера на посаді, а не ваші уподобання;
- основні варіанти політики (дипломатичні, військові, соціально-економічні) для досягнення цілей, включаючи оцінку їх переваг і недоліків;
- рекомендований варіант з точки зору прем'єр-міністра – плюси та мінуси, чому ви вважаєте, що це найкращий варіант з точки зору цього лідера. Якщо ви особисто вибрали б інший варіант, ви можете коротко (1 абзац) вказати, чому та як ваші переваги краще підходять;
- рекомендації щодо актуалізації документа та підвищення його ефективності.

Критерії написання: обсяг: 5-7 сторінок друкованого тексту (формат сторінки – А4; шрифт – Times New Roman; кегль - 14, міжрядковий інтервал – 1,5; береги: справа, зліва, зверху, знизу – 20 мм).

Структура роботи: *вступ* (де здобувач формулює актуальність проблеми, мету дослідження та задачі її виконання), *основна частина* (має містити головні ідеї, факти, аргументи на користь висловленої тези. Кожен аргумент має бути підтверджений не менш ніж двома конкретними прикладами чи спиратися на джерела, що дозволяють використати їх як основу для аргумента. Беручи до уваги різні позиції та точки зору, важливим є їх критичний аналіз, а також виявлення власного ставлення до досліджуваної проблеми); *висновки* (подається авторський аналіз зазначених проблем); результат перевірки на плагіат. Документ може супроводжуватися наочністю: презентацією, інфографікою, відео, фото, таблицями, картами чи графіками.

Критерії оцінки: виконання технічних вимог, авторські судження та оцінки, відсутність плагіату. Оцінювання: 20 балів – написання роботи, 5 балів – захист з презентацією (20+5). Максимум 25 балів.

6. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік, який проводиться в усній формі. Робота здобувачів вищої освіти оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо здобувач вищої освіти не відвідував курс лекцій, семінарські заняття та не виконав

контрольні заходи, а отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку.

Питання для підготовки до заліку

1. Сутність і зміст права міжнародної та національної безпеки.
2. Поняття та категорії міжнародної та національної безпеки і оборони.
3. Складові елементи міжнародної та національної безпеки і оборони, їх характеристика.
4. Основні принципи та засоби забезпечення національної безпеки та оборони.
5. Види міжнародної та національної безпеки та оборони за різними сферами суспільної діяльності та державна політика по їх забезпеченню.
6. Захист прав і свобод людини і громадянина у сфері міжнародної та національної безпеки і оборони.
7. Поняття та зміст нормативно-правового забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони.
8. Система нормативно-правових актів у сфері забезпечення міжнародної та національної безпеки як інструмент публічного адміністрування.
9. Видання індивідуальних актів як інструменту публічного адміністрування забезпечення міжнародної та національної безпеки.
10. Поняття та зміст системи забезпечення міжнародної та національної безпеки.
11. Контроль, що здійснюється Президентом України.
12. Контроль, що здійснюється Кабінетом Міністрів України.
13. Контроль Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
14. Судовий контроль.
15. Громадський контроль.
16. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.
17. Принципи формування та діяльності Ради національної безпеки і оборони України.
18. Функції та компетенція Ради національної безпеки та оборони України.
19. Основні елементи структури РНБОУ.
20. Роль РНБОУ у забезпеченні національної безпеки та оборони України.
21. Склад сектору безпеки і оборони.
22. Керівництво у сферах національної безпеки і оборони.
23. Основні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки та оборони.
24. Координація у сферах національної безпеки і оборони.
25. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою.
26. Компетенція Збройних Сил України в управлінні національною безпекою.
27. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою.
28. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою.
29. Розвідувальні органи України у забезпеченні національної безпеки.
30. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою.
31. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.
32. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику.
33. Мета, принципи і види планування у сферах національної безпеки і оборони.
34. Стратегія національної безпеки України.
35. Стратегія воєнної безпеки України.
36. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України.
37. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України.
38. Стратегія кібербезпеки України.

39. Національна розвідувальна програма.
40. Державні програми у сферах національної безпеки і оборони.
41. Державне оборонне замовлення.
42. Фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони.
43. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види.
44. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про національну безпеку України.
45. Застосування заходів попередження та адміністративного примусу як інструментів публічного адміністрування забезпечення національної безпеки.
46. Поняття злочинів проти основ національної безпеки та оборони України.
47. Види злочинів проти національної безпеки та оборони України.
48. Державна зрада. Відмінність від шпигунства.
49. Посягання на державного чи громадського діяча.
50. Диверсія.
51. Тероризм.
52. Колабораціонізм – основа національної безпеки та оборони.
53. Правові засади зовнішньої політики із забезпечення національної безпеки та оборони.
54. Основні напрями зовнішньої політики української держави в здійсненні завдань національної безпеки.
55. Виклики та загрози зовнішній політиці України щодо забезпечення національної безпеки та шляхи їх нейтралізації.

Кожне питання у білеті оцінюється в 10 балів.

Приклад залікового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Рівень вищої освіти перший: бакалаврський

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Семестр 3

Освітній компонент **«Право міжнародної та національної безпеки»**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № ____

1. Складові елементи права міжнародної та національної безпеки, їх характеристика.
2. Контроль, що здійснюється Президентом України.
3. Роль Міністерства оборони України в управлінні національною безпекою.

Затверджено на засіданні кафедри історії

Протокол № ____ від ____ 20__ року

Завідувач кафедри _____

Екзаменатор _____

Міронова І.С.

Підберезних І.Є.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	8 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 5 (8*5)	40
2	Індивідуальне завдання	Оцінювання: 25 балів – написання роботи, 5 балів – захист (25+5)	30
3	Залік	У кожному заліковому білеті по 3 питання. Кожне питання оцінюється по 10 балів.	30
	Всього		100

Опитування та виступи на семінарських заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння здобувачів вищої освіти самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка «відмінно» (5 балів) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- у повному обсязі (на 100 %) підготував семінарське заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) запитання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з конспектом лекції;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтував хід власних думок.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 75 % семінарського заняття, відповідно до змісту розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ,
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки добре ознайомився з конспектом лекції, але не користувався додатковою літературою,
- загалом правильно виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтував хід власних думок.

Оцінка «задовільно» (3-2 бали) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував 50 % семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;
- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів збоку викладача чи інших здобувачів вищої освіти, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з конспектом лекції;
- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок.

Оцінка (1 або 0 балів) виставляється здобувачеві вищої освіти, якщо він:

- підготував семінарське заняття в обсязі, меншому за 25 %, відповідно до змісту не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;
- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;
- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

Критеріями оцінювання самостійної роботи (індивідуально науково-дослідних робіт) виступають:

- повнота розкриття матеріалу (50 % оцінки);
- правильність застосування одержаних теоретичних знань на практиці (25 % оцінки);
- обґрунтованість висновків (25 % оцінки).

Критерії оцінювання індивідуально науково-дослідної роботи

- **28-30 балів** виставляється якщо виконані всі вимоги до написання документу; позначена проблема та обгрунтована її актуальність; зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему та логічно викладені авторські судження та оцінки; кожен аргумент підтверджений не менш ніж двома конкретними прикладами, що дозволяють використати їх як основу для аргумента; сформульовано висновки; тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотриманні вимоги до зовнішнього оформлення. Проєкт супроводжується наочністю: наприклад, презентацією, інфографікою, відео, фото, таблицями тощо. Відсутність плагіату.
- **20-27 балів** виставляється, якщо основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені незначні недоліки. Зокрема, не витриманий обсяг роботи; є упущення в оформленні.
- **14-19 балів** виставляється, якщо основні вимоги до роботи виконані, але при цьому допущені значні недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях, не витриманий обсяг роботи; є упущення в оформленні.
- **9-13 балів** виставляється, якщо є істотні відступи від вимог до написання роботи. Зокрема, тема висвітлена лише частково. Відсутній висновок.
- **3-8 бали** виставляється якщо є істотні відступи від вимог до написання роботи. Зокрема, допущені фактичні помилки у змісті роботи, відсутній висновок.
- **0-2 бали** виставляється, якщо тема проєкту не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми.

Критерії оцінювання заліку:

- **30 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні та глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;
- **20-29 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при глибоких та всебічних знаннях проблеми, грамотному та злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко та правильно робити умовиводи, використовуючи при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо здобувачем вищої освіти дані правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;
- **15-19 бали** виставляються здобувачеві вищої освіти при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання екзаменаційного білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;
- **10-14 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання екзаменаційного білету, уміння підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять та категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому

правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна – дві несуттєві помилки;

- **5-9 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях та логічні похибки;

- **2-4 балів** виставляються здобувачеві вищої освіти при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання екзаменаційного білету, які свідчать про неправильне розуміння суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;

- **0-1 бал** виставляються здобувачеві вищої освіти, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання та нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

8. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

Нормативно-правові акти

1. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16 липня 1990 р. № 55-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.

2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23. 07. 96). – Ст. 141.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

5. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>.

6. Про Збройні Сили України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1934-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
8. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
9. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
10. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>.
11. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
12. Про Стратегію воєнної безпеки України : Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21>.
13. Стратегія інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>
14. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>.
15. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
16. Північноатлантичний договір від 4 квітня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008.
17. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
18. Указ Президента України № 347/2021 від 11 серпня 2021 року. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України". URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>
19. Указ Президента України №347/2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>
20. Указ Президента України № 685/2021 від 28.12.2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>

Основні інформаційні джерела:

1. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
2. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. для використання у навч.-вихов. процесі / [О. П. Дузь-Крытченко та ін.; заг. ред. В. М. Телелима]; Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського, Каф. стратегії нац. безпеки та оборони. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Київ : Вид. НУОУ ім. І. Черняховського, 2015. 620 с.
3. Ситник Г.П., Орел М.Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
4. Ситник Г.П., Орел М.Г. Основи стратегічного планування національної безпеки: посібник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2021. 224 с.
5. Ситник Г.П., Орел М.Г. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 360 с.

6. Ситник Г.П., Неліпа Д.В., Орел М.Г. Зовнішня політика та національна безпека: посібник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2021. 244 с.

Додаткова література:

1. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Талком, 2017. 576 с.
2. Богданович В. Ю. Теоретичні основи, методи й технології забезпечення національної безпеки України: монографія / В. Ю. Богданович, І. Ю. Свіда, Є. Д. Скуліш; за заг. ред. Є. Д. Скуліша. Київ : Наук. вид. відділ НАСБ України, 2012. 548 с.
3. Богуцький П. П. Концептуальні засади права національної безпеки України: монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2020. 376 с.
4. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн Східного партнерства. Центр Разумкова. К., 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>
5. Галуцько В., Стеценко С., Берlach А., Буханевич О., Ситников О. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
6. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення: монографія / 37 Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Львів: Сполом, 2020. 418 с.
7. Публічне управління та національна безпека : монографія / А. М. Михненко, Н. М. Грущинська, Ю. В. Нестеряк, Я. Ф. Жовнірчик, І. І. Дейнега, В. П. Приходько, М. Л. Ніжніков, Е. М. Макаренко, О. В. Поліщук, І. В. Чібісова ; за ред. д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненка і д-ра екон. наук, доц. Н. М. Грущинської. Київ: НАУ, 2019. – 340 с.
8. Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки: (системні, політичні та економічні аспекти): словник-довідник / С.П.Завгородня, М.Г.Орел, Г.П.Ситник [уклад.] /за заг.ред. Д.В.Неліпи, Є.О.Романенка, Г.П.Ситника, Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 380 с.
9. Підберезних І.Є. Адміністративно-правове забезпечення національної безпеки: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Підберезних Інна Євгенівна. Дніпро, 2022. 33 с.
10. Підберезних І. Є., Галкін Р. Д. Політика національної безпеки Королівства Швеція: історико-правовий контекст // Юридичний науковий електронний журнал. Запорізький національний державний університет, 2022. № 3. С. 172-177.
11. Підберезних І. Є. Сектор безпеки Литви як об'єкт адміністративно-правового регулювання // Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 1. С. 91-96.
12. Підберезних І. Є., Кочетков В. В. Київський безпековий договір: рекомендації щодо безпекових гарантій для України // Юридичний науковий електронний журнал. Запорізький національний державний університет, 2023. № 4. С. 45-48.
13. Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика: монографія / Ф.В.Саганюк, О.В.Устименко, М.М.Лобко та ін. К.: Академпрес, 2017. 182 с.
14. Тимошенко В.А. Порядок проведення службових розслідувань у секторі безпеки і оборони України. Видавництво КНТ. 2022. 550 с.

Англійською мовою:

1. Cleveland. The knowledge executive. Leadership in an information society. New York: Truman Telley books, 1989. P. 32. 90.
2. MacFarlane, S. Neil; Yuen Foong Khong. Human security and the UN: a critical history. United Nations intellectual history project. Indiana University Press, 2006. P. 346.
3. Iskander Rehman's. Planning for Protraction: A Historically Informed Approach to Great-power War and Sino-US Competition. November 2023. URL:

<https://www.iiss.org/publications/adelphi/2023/planning-for-protraction-a-historically-informed-approach-to-great-power-war-and-sino-us-competition/>

4. Huntington S.P. The Clash of Civilization and the Remaking of World Order. N.Y., 1996.
3. Renan E. "u'est se "u'ne nation. 1882.
5. Hobbes, Thomas. Leviathan, or, The matter, forme, and pover of a common wealth, ecclesiasticall and civil by Thomas Hobbes ... London: Printed for Andrew Crooke, 1651. URL: <https://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/text-idx?c=eebo;idno=A43998.0001.001>
6. Renner K. Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen. Leipzig-Wien, 1908.
7. Podbereznykh I. et al. 2022. Special Aspects of Administrative Liability in Ukraine. *Amazonia Investiga*. Vol. 11 (52). P. 49-54.
8. Podbereznykh I. et al. (2022). Ukrainian policy in the field of information security. *Amazonia Investiga*. Vol. 11 (60). P. 206-213.
9. Samuel P. Huntington. The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil–Military Relations. *Harvard University Press, Belknap Press*. 1957. 560 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvjf9wx3>

Електронні ресурси:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Рада національної безпеки і оборони України. URL: www.rnbo.gov.ua
4. Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>
5. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Генеральний штаб ВСУ. URL: www.zsu.gov.ua
7. Служба безпеки України. URL: <http://www.sbu.gov.ua>
8. Офіс Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>
9. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>
10. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL: <http://ials.sas.ac.uk/library/eservice/elibrary.htm>
11. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
12. Центр політико-правових реформ. URL: <http://pravo.org.ua>
13. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
14. Портал МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/>

Онлайн курс:

За проходження рекомендованого онлайн курсу із отриманням сертифікату в результаті, викладач може додати здобувачу вищої освіти 5 б. за 1 курс (загалом не більше, ніж 20 б.).

1. Інформаційна безпека. Retrieved from: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Internews+INFOS101+UA_2021_T3